

Д-р Љупчо Арнаудовски, редовен професор¹

Приказ на книгата:

**„ПРАВО ИЗВРШЕЊА КРИВИЧНИХ САНКЦИЈА“
од авторот проф. д-р Ѓорѓе Иѓатовиќ**

1.19 Приказ
УДК/ UDK: 343.152(049.3)

Во 2014 година во Белград, во издание на Правниот факултет, во печат излезе учебникот на проф. д-р Ѓорѓе Иѓатовиќ, под наслов „Право извршења кривичних санкција“. Овој труд по наше мислење заслужува да му се претстави на читателите на нашето списание главно од две причини: оригиналноста на пристапот на авторот кон обработката на оваа материја и второ, поради материјата која што ја обработува – извршувањето на санкциите што во казненоправните и криминолошките науки, зазема посебно место. Теоретските пристапи во казненоправните и криминолошките науки се врзани со положбата на човекот во општеството, неговите права, слободи и правната положба во ситуација кога се јавува како сторител на кривично дело и граѓанин спрема кој се извршува кривичната санкција. Овие елементи го отвораат просторот за нивно натамошно развивање и нивна реализација преку легислативата на државите во практичниот пристап кон извршувањето на санкциите. Во општиот пристап на државите, општествата кон спречувањето и сузбивањето на криминалитетот, во новите услови кога криминалитетот претставува сè поголема закана за општествата и граѓаните, извршувањето на санкциите, државата и нејзините органи ги исправува пред нови проблеми и обврски за нивно извршување во согласност со целите заради кои се применуваат. За жал, како да се враќаме кон времето на казните – санкциите како најмоќно средство во спречувањето на криминалитетот. Врз овој концепт е поставен и учебникот по Пенологија, чии автори се проф. д-р Љупчо Арнаудовски и вонреден проф. д-р Александра Груевска Дракулевски, чиј втор дел носи наслов „Извршно казнено право на Република Македонија“ (учебникот е издаден во 2013 година).

Учебникот на проф. Иѓатовиќ, кој е предмет на нашиот приказ, опфаќа текст претставен на 295 страници, во компјутерска обработка, нормален слог и проред. Обработената материја на српски јазик е систематизирана во два дела, а деловите во глави со заклучни разгледувања. Во првиот дел под наслов „Право на извршување на санкциите како наука“, авторот дава објаснување на издвојување на оваа материја како посебна наука и тогаш кога е во прашање постоењето на Пенологијата, како самостојна наука во фактот, што таа има свој посебен предмет на изучување во современиот развиен систем на санкции, кој за нивното извршување развива посебни методи, при што оваа наука ги користи научните сознанија од повеќе други науки, како што се: Педагогијата, Психологијата, Социологијата и др. Тој ја дефинира како „научна дисциплина која критички го проучува извршувањето на кривичните санкции и мерки, кои правосудните (судски) органи им ги одредуваат на сторителите на кривични дела и им ги ограничуваат одредени права и слободи или им наметнуваат одредени обврски. Во шематскиот приказ ја одредува како наука, која е тесно поврзана со материјалното, кривично-процесното и извршното кривично право, оставајќи простор за нејзин натамошен развој. Во вториот дел, правото на извршување на кривичните санкции го разработува и го претставува како гранка на позитивното право, на тој начин што

¹ Редовен професор, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Правен факултет „Јустинијан Први“ во Скопје.

обработената материја ја систематизира во две глави: во Првата глава ги претставува меѓународните извори на правото за извршување на кривичните санкции, наведувајќи и обработувајќи ги пред се документите на ООН во чија основа се Стандардните минимални правила за постапување со затворениците, а потоа сите други документи кои го следат овој документ како основни документи. Потоа ги разработува документите донесени од Советот на Европската Унија: Европските затворски правила, како и сите други документи донесени од Европскиот суд за човекови права. Во втората глава од овој дел се разработени домашните извори на правото за извршување на санкции. Овие извори ги систематизира спрема правната сила и надлежниот орган за нивно донесување. Најзначајно место му придава на претставувањето на системот на казни содржан во Кривичниот законик, преземајќи ги нормите од КЗ на Србија, како одземање на имотната корист, правните последици од санкциите до водење на казнена евиденција. Преку Законот за малолетни сторители на кривични дела, ги обработува воспитните мерки и санкциите за сторени прекршоци. Во групата на домашните извори, во посебен поднаслов ги претставува примарните извори, претставувајќи го како основен закон Законот за извршување на санкции, како и други прописи со кои се пропишува извршувањето на санкциите за прекршоци и одземање на имотна корист. Посебно внимание им посветува на прописите со кои се регулира извршувањето на заводските санкции, како и вонзаводските санкции со акцент на пробацијата. Нужно внимание им посветува на одредбите со кои се регулира надзорот на извршувањето на санкциите, како и посебните одредби што се однесуваат на извршувањето на санкции за особено тешки кривични дела. Нужно внимание му се посветува на извршувањето на санкциите спрема правни лица, како и на мерки на безбедност.

Во оваа материја, што авторот ја одредува како „примарни извори“ по правило ги наведува прописите и упатува на нив, притоа не навлегувајќи во продлабочена анализа, како во однос на содржината, така и во однос на проблематиката врзана со нивно извршување, ориентација на системот на извршување и слично. Овој свој пристап, тој го објаснува со една реченица во делот што го одредува како **„Заклучни разгледувања“**. Вели дека за него не е важна нормативата-начинот на законско регулирање, колку е важна примената на правните прописи. Ова добива смисла бидејќи, како и нашиот ЗИКС, така и српскиот, во потполност ги вградува меѓународните документи за извршување на санкции, но во практиката тоа недоволно се остварува (нема доследност во примената).

Сепак, авторот својот труд го завршува на еден невообичаен начин, кога е во прашање учебник на даден предмет. Врз своите согледувања прави критичка анализа на постојното законодавство за извршување на санкции на Република Србија, нагласувајќи дека тоа е: фрагментирано, аматерско, оптоварен со овие проблеми, законот има и непотребни одредби, на кои укажува сосема конкретно, како: Широки овластувања на оние кои учествуваат во извршувањето на санкциите, нормативизам во функционирањето на системот, недостиг на облици на контрола, било судска, било социјална контрола, недостиг од почитување на достоинството на осудените лица, облици на тортура, недостиг на хигиена и здравствена заштита и сл. За да ја надополни претставата за КПУ – установите и во системот на Србија, во прилог ги претставува и извештаите доставени до Владата на Србија од страна на Комитетот за спречување на мачење и нечовечко постапување, понижување или казнување во КПУ за периодот од 2010 – 2013. Да се прочитаат овие документи е потребно не само за да се согледаат состојбите во Србија со извршувањето на санкциите, но и за да се согледа како треба да изгледаат условите, како треба да се постапува со осудените лица за време на извршувањето на казната. Во овој дел авторот завршува со прашањето : „Што треба да учиниме (сториме)?“ При што во три групи наведува што се треба да се стори од

страна на надлежните органи за подобрување на состојбите во системот на извршување на кривичните санкции.

Во согласност со она што понапред го рековме за учебникот на проф. д-р Ѓорѓе Игњатовиќ, под наслов „Право на извршување на кривичните санкции“ им го препорачуваме, како на студентите што се насочени кон казнено-правните науки, јавните обвинители и судиите, особено оние што се надлежни за извршување на санкциите, така и оние што се вработени во системот на извршување на санкции, како во неговиот Управен, така и во Пенитенцијарниот дел. Подетално завршниот дел од учебникот во кој авторот ги соопштува своите согледувања за унапредување на овој систем, кој во целина се однесува на нашиот систем.

Проф. д-р Љупчо Арнаудовски